O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI

OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI

SAMARQAND DAVLAT CHET TILLAR INSTITUTI

"TASDIQLAYMAN"

I.M.Tuxtasinov

2022 yil "30" VI 22

XALQARO SHARH VA TAHLIL MAHORATI FANINING O'QUV DASTURI

Bilim sohasi: 300 000 – Ijtimoiy fanlar, jurnalistika va axborot

Ta'lim sohasi: 320 000 – Jurnalistika va axborot

Ta'lim yo'nalishi: 60320100 – Jurnalistika (xalqaro jurnalistika)

Fan/modul kodi XSHT2606		O‘quv yili 2024-2025	Semestr 6	ECTS – Kreditlar 6
Fan/modul turi Tanlov		Ta’lim tili O‘zbek/rus	Haftadagi dars soatlari 6	
1.	Fanning nomi	Auditoriya mashg‘ulotlari (soat)	Mustaqil ta’lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Xalqaro sharh va tahlil mahorati	72	108	180

2.

I. Fanning mazmuni

Fanning maqsadi – talabalarga aniq maqsadlarga erishishda xalqaro ommaviy axborot vositalari tizimida faoliyat yurituvchi sharhlovchilarning o‘ziga xosliklari, xalqaro sharhlovchilar tajribasi, jahon jurnalistikasi zamonaviy texnologiyalari haqida tasavvurni shakllantirish, uning maqsadi, metodlari, qo‘llanilish sohalari, mazkur faoliyatning rejaviy asoslari, texnologiyalari haqida mufassal ma’lumot berishdan iborat.

Fanning vazifasi – talabalarda xalqaro sharh nazariyasi va amaliyotini o‘rgatish, xalqaro sharhni yozish texnologiyalari hamda amaliy metodlarini qo‘llash ko‘nikmasini shakllantirish.

II. Asosiy qism (amaliy mashg‘ulotlar)
II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-mavzu: Xabar tushunchasi.
2-mavzu: Xabarlar konsepsiyasi, tuzilishi, tarkibi.
3-mavzu: Axborot olishning huquqiy kafolatlari.
4-mavzu: Xalqaro jurnalistikada sharh janrining jamiyat hayotida tutgan o‘rni va vazifalari.
5-mavzu: Xalqaro jurnalistikada sharh.
6-mavzu: Sharh turlari.
7-mavzu: Sharhga qo‘yilgan talablar.
8-mavzu: Mashhur xalqaro sharhlovchilar.
9-mavzu: Sharhda muallif shaxsi va pozitsiyasi.
10-mavzu: Xalqaro sharhlovchilar tajribasi: an’ana va yangi yondoshuvlar.
11-mavzu: Sharhda mavzu, fakt va fikr uyg‘unligi.
12-mavzu: Sharhda muammo qo‘yish.
13-mavzu: Telesharhning o‘ziga xosligi.
14-mavzu: Radio sharhning o‘ziga xosligi.
15-mavzu: Milliy sharhlovchilik evolyutsiyasi.
16-mavzu: Sharh kompozitsiyasi.
17-mavzu: Sharh janrining uzatilish shaklga ko‘ra turlari.
18-mavzu: Sharhning prognozlash funksiyasi.
19-mavzu: Sharhlovchilarning ixtisoslashuvi.
20-mavzu: Xalqaro sharh janrida material tayyorlash texnologiyasi.
21-mavzu: Mashhur sharhlovchilarga nazar.
22-mavzu: Mavzu, fakt va fikrning jurnalistik samadorligi va ta’sirchanligi oshirishdagi muhim o‘rni.
23-mavzu: Sharh matnini tayyorlash.
24-mavzu: Sharhlarda muammo qo‘yilishi va uning yechimlari.
25-mavzu: Texnika bilan ishlash san’ati.
26-mavzu: Tasvir, mikrofon, ovoz tembrining auditoriyaga ta’siri.
27-mavzu: Xalqaro OAV idagi davlat tashkilotlaridagi sharhlovchilar faoliyati.
28-mavzu: Xalqaro sharhlovchilarning pozisiyasi va kasbiy etikasi.
29-mavzu: Xalqaro sharhlovchilar tajribalari.
30-mavzu: Xalqaro sharhlovchilarning ixtisoslashuvi tasnifi.
31-mavzu: Jahonning eng mashhur televideniyelarida sharh janrining aks etishi.
32-mavzu: Telesharhda tasvir va matn uyg‘unligi.
33-mavzu: Telesharhda tasvir va matn uyg‘unligi.
34-mavzu: Xalqaro radiosharhda sharhlovchi mahorati.
35-mavzu: O‘zbek professional jurnalistikasi.
36-mavzu: O‘zbek professional jurnalistikasi.

Amaliy mashg‘ulotlarda amaliy materiallardan izohlashni talab qiladigan muammoli masalalar muhokama qilinadi va bahslar yuritiladi. Mashg‘ulotlar mavzular bo‘yicha prezentatsiyalar tayyorlashni o‘rgatish kabi masalalarga katta e’tibor qaratiladi.

IV. Mustaqil ta’lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta’lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1-mavzu: Jahon iqtisodiyotining globallashuvi to‘g‘risidagi ilmiy kontseptsiyalar asosiy yo’nalishlari.
2-mavzu: XX asr boshlarida Jahon iqtisodiyotini globallashuv nazariyalarini transformatsiyalashuvi va xususiyatlari.
3-mavzu: Jahon iqtisodiyotni globallashuv jarayonlarini vujudga kelish va

	rivojlanishiga ta’sir etuvchi asosiy omillar. **4-mavzu:** Globallashuv jarayonini rivojlanish yo‘nalishlari: bozorlarni globallashuvi va tovarlarni globallashuvi. **5-mavzu:** Siyosiy jurnalistika obyekti, predmeti, metodlari. **6-mavzu:** Jurnalist siyosatchi sifatida. **7-mavzu:** Polittexnologlar kimlar? **8-mavzu:** 2017—2021 yillarda O‘zbekistonni rivojlantirishning beshta ustuvor yo‘nalishi bo‘yicha Harakatlar strategiyasi. **9-mavzu:** Propaganda va kontrpropaganda. **10-mavzu:** Siyosiy manipulyatsiya. **11-mavzu:** O‘zbekistonning tashqi siyosat tamoyillari. **12-mavzu:** “The International Political Science Review” (IPSR) va “The Harvard Political Review” jurnallai faoliyati. **13-mavzu:** Kun tartibidagi siyosiy mavzular. **14-mavzu:** Fitrat — siyosiy sharhlovchi sifatida. **15-mavzu:** Law reviews. **16-mavzu:** Istalgan huquqiy nashr faoliyati. **17-mavzu:** Jamiyatda huquqiy madaniyatni yuksaltirish milliy dasturi. **18-mavzu:** Huquqiy infantilizm, nigilizm, negativizm. **19-mavzu:** Jurnalistlarning ixtisoslashuvi, akkreditatsiya institutini joriy etish zaruriyati. **20-mavzu:** O‘zbekiston ijtimoiy-siyosiy hayotida amalga oshirilayotgan yangilanish va liberallashtirish jarayonida sud hokimiyati va OAV o‘rtasidagi o‘zaro munosabatning uyg‘unligi. **21-mavzu:** Korrupsiyaga oid jinoyatlarning OAVda yoritilishi. **22-mavzu:** Parlament jurnalistikasi zamonaviy yondashuv va usullar. **23-mavzu:** OAVda ekstremizm, radikalizm va terrorizm mavzularini huquqiy sharhi. **24-mavzu:** Surishtiruv jurnalistikasida huquqiy sharhning tutgan o‘rni. **25-mavzu:** Jinoyatchilikni oldini olishda huquqiy sharhning OAVda aks etishining ahamiyati. **26-mavzu:** OAVda berilgan siyosiy sharhlarni o‘rganish, davlat hokimiyati va boshqaruvi organlari faoliyatiga doir sharh tayyorlash. **27-mavzu:** Siyosiy partiyalar faoliyatiga doir sharh tayyorlash. **28-mavzu:** Google-analitik orqali SEO-tahlil o‘tkazish va eng ko‘p qidiruvga berilgan siyosiy mavzular doirasida sharh tayyorlash. **29-mavzu:** 2017—2021-yillarda O‘zbekistonni rivojlantirishning beshta ustuvor yo‘nalishi bo‘yicha Harakatlar strategiyasi ijrosi yuzasidan sharh.

	30-mavzu: Siyosiy sharhda tadqiqot metodlarini qo‘llash. Mustaqil o‘zlashtiriladigan mavzular bo‘yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlanib, referatlar taqdimotlar asosida qabul qilinadi.
3.	**V. Ta’lim natijalari/ Kasbiy kompetensiyalar** **Talaba bilishi kerak:** • Xabar va sharh tushunchasi, uning mohiyati, TV va radioda xalqaro jurnalistikada xabar uzatishning va sharhlovchining bugungi holati, o‘ziga xos xususiyatlari, turlari, amaliy va nazariy jihatlari, uning barcha jarayonlari haqida tasavvurga ega bo‘lishi; • Xalqaro jurnalistikada xabar va sharh yaratilishining parametrlari. Teleradiokanallar, dasturlar va jurnalistlar misolida; • Sifatli xabar va sharhni ta’minlaydigan uslublarni, vositalarni bilishi va qo‘llashi lozim.- so‘z va matbuot erkinligining xalqaro huquqiy me’yorlarda mustahkamlanishini, so‘z va matbuot erkinligining globallashuv sharoitidagi ahamiyatini aniqlash malakalariga;
4.	**VI. Ta’lim texnologiyalari va metodlari:** • keys-stadilar; • mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar; • guruhlarda ishlash; • taqdimotlarni qilish; • individual loyihalar; • jamoa bo‘lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
5.	**VII. Kreditlarni olish uchun talablar:** Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to‘la o‘zlashtirish, tahlil natijalarini to‘g‘ri aks ettira olish, o‘rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va oraliq nazoratda berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo‘yicha yozma ishni topshirish.
6.	**Asosiy adabiyotlar** **1.** James Curran, Comparing Political Journalism., New York, 2017, P. 169. **2.** Политическая журналистика : учебник / под ред. С. Г. Корконосенко. М., 2015. **3.** Robert Trager, The Law of Journalism and Mass Communication 3rd Edition, 2011, P 824. **4.** Do‘stmuhammad X. Axborot-mo‘jiza, joziba, falsafa. – T.: «Yangi asr», 2013. – 320 b. **5.** Meliboyev A. Xalqaro sharh. – T., 2013. – 32 б. **Qo‘shimcha adabiyotlar:** **1.** Soliyev T. Sharhlovchining yo‘li. – T.: Elmus Press Media, 2007 y.

	2. Do'stmuhammad X. Xalqaro jurnalistikada gumanitar huquq va kasb etikasi. – T., 2011. – 144 b. 3. Ачкасов В. А., Ланцов С. А. Мировая политика и международные отношения. СПб, 2011. 4. Информационные вызовы национальной и международной безопасности / под ред. А. В. Фёдорова, В. Н. Цыгичко. М., 2001. 5. Кортунов С. В. Мировая политика в условиях кризиса. М., 2010. 6. Лабуш Н. С., Пую А. С. Международное гуманитарное право: журналистика и права человека. СПб., 2012. 7. Дмитриев А. В. Конфликтология. М., 2009. 8. Инновационные направления современных международных отношений. М., 2010. 9. Международное гуманитарное право. М., 2013. 10. Панарин И. Н. Информационная война и коммуникации. М., 2014. 11. Шеуджен Ф.Ю. Журналистский правовой текст (проблема судебной интерпретации): Дис. ... канд. филол. наук. М., 2003. 12. Проблематика СМИ: Информационная повестка дня / Под ред. М.В. Шкондина, Г.С. Вычуба, Т.И. Фроловой. М.: Аспект Пресс, 2008. С. 243. 13. Гуревич С.М. Экономика отечественных СМИ. М.: Аспект Пресс, 2004. С. 262. 14. Сидоров В. А. Политическая культура журналиста : учеб. пособие. СПб., 2010. 15. Третьякова О.В. Журналистика и правовая культура общества: взаимодействие в контексте развития демократии: Дисс. … д-ра полит. наук. СПб., 2012. – 421с. 16. Высокая правовая культура – основа построения развитого демократического, правового государства: национальный опыт и международная практика. Сборник материалов международной конференции, 18 ноября 2015 года. – Т.: Адолат, 2016. – 200 с. 17. Березина Е.А. Правовая журналистика в системе средств массовой информации современной России (на материалах газет «Ведомости», «Известия», "РБК Daily", Российская бизнес-газета». Автореф. канд.дисс. – М.:РГГУ, 2015. – 30 с. 18. Liptak A. When Rendering Decisions, Judges Are Finding Law Reviews Irrelevant. // New York Times. 2007. 19 March. 19. Майн Х. Средства массовой информации в Федеративной Республике Германии. – Риден: Коллоквиум, 1995. – 158 с. **Internet manbaalari:** 20. uza.uz 21. wikipedia.org 22. globenewswire.com 23. lex.uz 24. norma.uz 25. cyberleninka.ru 26. journal.fledu.uz
7.	**Samarqand davlat chet tillar instituti tomonidan ishlab chiqilgan va institut Kengashining 2022-yil "30" 06 dagi "11"-sonli bayoni bilan tasdiqlangan.**
8.	**Fan/modul uchun mas'ullar:** **N. Shodmonqulov** – SamDChTI, "O'zbek tili va adabiyoti" kafedrasi o'qituvchisi.
9	**Taqrizchilar:** **O'.O'.Qo'ldoshev** – SamDChTI, "Tarjima nazariyasi va amaliyoti" kafedrasi mudiri, (PhD). **F.I. Toshev** – "Zarafshon" va "Самаркандский вестник" gazetalari birlashgan tahririyati bosh muharriri.